

Tarkkuuslasku Malmilla 1960-luvulla, Risto Valta. Kuva: Valta

RISTO VALTA

Suomalainen laskuvarjovaikuttaja

Suuri suomalainen laskuvarjomies **Risto Valta** (1943 – 1985) oli taitava ja lahjakas laskuvarjohyppääjä, joka voitti useita Suomenmestaruuksia ja oli mukana useissa Suomen edustusjoukkueissa PM- ja MM-tasolla 1960-luvulla ja 1970-luvun alkupuolella.

Tämän historiaprojektin aikana häntä ei ole enää ollut mahdollista haastatella. Ajankohtaisen haastattelun sijaan on oheen liitetty myöhempien aikojen hyppääjien luettavaksi kopiot Suomen Laskuvarjokerho ry:n 25-vuotisjuhlakirjasta (julkaistu vuonna 1985, artikkelin kirjoittaja ei tiedossa) sekä Laskuvarjourheilulehden numerossa 2/1985 julkaistu entisen hyppytoverin ja kanssakilpailijan **Jorma Malin** laatima muistokirjoitus.

Kirjoituksiin on tallennettu keskeisimpiä asioita tästä mainiosta hyppymiehestä.

"VAPAASSA SEN SALAISUUS"

"Jos sä kerran hypäät, niin hypäät kunnolla ja yhteen pötköön niin paljon kuin mahdollista. Mutta älä hosu tai huido. Jos haluat kilpailua ja menestyä, niin unohda muut lajit. Jos haluat lisää lupakirjahyppääjiä maahan, niin pane vauhtia alkeiskurssin jälkeiseen opetukseen."

Nämä ovat Pohjoismaiden sekä Suomen mestaruuksia tusinan verran rohmunneen, mutta "silti" vain noin 1200 hypyn miehen, **Risto Valan**, 43, miettimisen arvoisia ajatuk-

sia. Risto kuuluu ryhmään SLK:n alku- ja avainjäsenet, tienraivaajat, alkukellujat ja paljon muuta positiivista.

Pelkät ykköset kyllästyttivät

Sekä tarkkuudessa että taidossa Riston saldo on tosi komea. Vähän kai turhankin komea, koskapa rupesi itseänsä jo kyllästyttämään. Pohjoismaissa ei ollut enää mitään voitettavaa. MM-kisoissa Risto ei pitänyt menestyksenä Itävallassa saavuttamaansa 12. sijaa. Eikä

parempaa sijoitusta MM-tasolla juuri mahdollisenaakaan silloisine harjoitus- eikä juuri muinekaan mahdollisuuksineen.

Niinpä Risto lopetti koko hyppämisen ja siirtyi toisenlaisiin kuvioihin. Liitelyyn aivan kokonaan ilmattomassa tilassa, vedenalaisen sukeltelun pariin... kunnes. Veri alkoi taas vetää ja mies vieraili SLK:n parakeilla yhä tiheämmin ja tiheämmin. Vanha rakkaus ei ruostu.

Risto Valta on ilmiselvä luonnonlahjakkuus lajin omaksi erikoisalakseen ihan kilpailumielessäkin valinneiden joukossa.

Oman varjoilun peruskoulunsa Risto kävi Laskuvarjojääkärikoulun toisella kurssilla 60-luvun alussa.

- Yksikkö oli uusi ja homma tuntui haasteelta. Pojilla oli kova maine ja hyppäminen kiinnosti, muistelee Risto.

Ristoa on vaikea kuvitella rajuja taisteluhuutoja karjuvaksi rynnäköijäksi, joka käy lähimmän ihmisen kimppuun heti, kun kantapäät maahan osuvat ja varjo on selästä pois. Riston olemus on tosi rauhallinen ja rauhoittava.

Huolellisuus turman surma

Ristolle ei ole sattunut koskaan ensimmäistäkään turmaa. Eikä sattuisi muillekaan, mikäli suhtautuminen harrastukseen olisi samanlaista. Mitä sotahyppelijöiden ja siviilihyppelijöiden välisiin yhtäläisyyksiin tulee, on Ristolla selvä mielipide.

- Tämä kerho ei ole kovisten eikä rautakuntoisten, sotamaalattujen taisteilijöiden sissitieteellinen jatkokoulutuspaikka. Sotaan tai sotimiseen täällä ei pidetä minkäänlaista yhteyttä. Hyppäminenkin on jotakin muuta. Malmilla pompitaan leikkimielellä omaksi iloksi ja joskus jopa muidenkin.

- Tuohon aikaan, v. 1964, pääsi Malmilla hyppäämään silloisella jääkäreiden hyppykokemuksella. Täällä kerholla opetettiin vain urheiluvarjojen ohjauspunokset eikä teoriaa laisinkaan.

Sukelluskatkos 1972-1982

- Varjot olivat tuolloin umpikupuja. Hyppymestari oli jo ylimmäisenä valvojana. Oma kilpailukarusellini pyörähti käyntiin heti samana vuonna. Kilpailin tiiviisti aina vuoteen -72 sekä taidossa että tarkkuudessa.

- Taitohyppyssä otetaan ensin vauhtia noin 15 sekuntia ja liikesarjat aloitetaan runsaasta 2 000 metristä. Aikaa sarjojen tekoon on 10 sekuntia. On määrätty voltit ja käännökset, vakiosarjat, Risto kertoo.

Risto Vallan luonnonlahjat pulpahtivat esiin kokolailla nopeasti. Kun lupakirjaan vaadittava hyppyminimi on nyt 60 hyväksytysti tehtyä hyppyä, valtasi Valta ensimmäisen suomenmestaruutensa kun takana oli 65 loikkausta. Kysymyksessä oli taitohyppyn henkilökohtainen SM ja vielä tietysti joukkue-SM päälle.

Mutta toistuviin ykköstitoihinkin näköjään kyllästyy.

- Tuossa 77-82 pidin aivan totaalisena hyppytaunoa. Keskityin toiseen lajiin, sukeltamiseen, jolla on aika tavalla yhteyksiä vapaaseen pudotukseen. Ehkä painottomuuden tila on ilmiselvin yhteinen tekijä.

Uudelleenaloitus näinkin pitkän katkoksen jälkeen on silti suhteellisen vaivatonta. Kerho vaatii lääkärinpaperit, hyväksytyt varomääräystestit ja viisi harjoitushyppyä hyppymestarin valvonnassa. Kyllä se sitten taas.

- Ja mitään kiirettä en aio pitää, sen kun luvat pidän kunnossa,

Risto ilmoitti. Vaikutti vähän siltä kuin innostus ei olisi mennyt mielestä pois edes veden alla.

Kuluja en ole laskenut

Kun oman harrastuksensa sanoo löytäneensä ja koko ajan laskeskelee siihen meneviä markkoja, niin voi olla, että juuri se harrastus ei vielä olekaan se oikea. Ristokin katselee melkein syytellen rahasta puhujaa.

- En ole kyllä kulujani laskeskelut, eikä ex-vaimonikaan, jolla hänelläkin on takanaan noin 400 hyppyä. Sen verran harrastaa kun

varoja löytyy. Ihmeesti rahaa löytyy, kun löytyy ensin harrastus.

– Kyllä alussa oli kova höyry päällä. Parhaimmillaan hyppäsin kuuden hypyn päivävuohdilla. Kiire oli koko ajan. Jatkuvasti piti olla ilmassa.

Nykyhinnoilla ilman varusteita se tietää reilun kahdensadan päivämenoa oli taso mikä hyvänsä. Aivan alussa hyppy SLK:n riveissä tänään on 38 markkaa kappale varusteineen varjovuokrineen kaikkineen. Lopussa vähän hinta halpenee. Mutta kuusi kertaa 38 markkaa, tekee... kohtalaisen summan. Viikossa seitsemän kertaa se tekee... mutta tähän on harrastus eikä hyppymyymälä, kuten puheenjohtaja sanoo.

– Kymmenen vuotta kesti minun todellinen aktiivikauteni. Viimeisen Pohjoismaiden mestaruuden saavuttin taitohypyissä 1971.

Samana vuonna Risto valittiin vuoden laskuvarjourheilijaksi. Eikä syyttä. Aktiivikausi kilpailijana on takana, mutta vanha rakkaus lajiin on tallella.

Se ei unohtunut aaltojen allekaan.

– Laskuvarjourheilussa luontaisilla taipumuksilla on aika suuri merkitys. Hyppyjen määrä ei sinänsä ole mikään taitokriteeri. Ei sen perusteella voi sanoa harrastajan tasoa suoraan, jotakin se tietysti kertoo.

– Niinsanotuille sadan hypyn miehille, jotka ovat selviytyneet lupakirjaan saakka ja vähän ohikin, sanoisin pari varoituksen sanaa, sillä he ovat mielestäni varsinaisessa riskivaiheessa harrastuksessaan.

– Älkää siinä vaiheessa kuvitelko olevanne niin pitkällä, että osaatte jo kaikki! Tarkkaavaisuus herpaantuu sitä mukaa, kun vaarallinen ja väärä itseluottamus kasvaa!

Ilmaelementti on kaikille yllätys

– Aloitteleville kurssilaisille ja vielä asiaa mieltäville sanoisin, että heittävätkin ennakkoluulonsa ensimmäiseksi romukoppaan. Tämä on kaikille aivan yhtä uusi kokemus. Aivan yhtä outo ja pelottava. Ei sitä voi eikä ole syytä kuvitella mieles-

sään millään lailla, varoittaa Valta. Ilmaelementti on niin uusi ja outo, että se tulee joka tapauksessa olemaan yllätys.

Ei ensimmäinen "naru" tai ensimmäinen itselaukaisu ole kynnyksen, tai tavoite. Ei kolmen sekunnin vapaassa tiedä vielä mitään siitä, että ilma on ainetta, massaa, joka kannattelee, jota pitkin voi liukua, kääntyillä, tehdä voltteja sun muita tynnyreitä. Ilman kantavan vaikutuksen tuntee ensi kerran viiden sekunnin vapaassa. Ensimmäistä viisisekuntista voisi pitää ehkäpä ensimmäisenä ponnahtauslautana ja kimmokkeena eteenpäin, kohti tavoitetta.

– Siinä vaiheessa huomaa, että ilma ei ole tyhjiyttä. Ilmassa ei olla tyhjän päällä, vaan hyppääjän alla on ilmiselvää ainetta, jossa voi liukua, Valta vakuuttaa rohkaisten mukavasti vajaan viidenkymmenen hypyn miestä edessään.

– Sanoisin, että ensimmäiset itselaukaisut mittaria käyttäen tulisi kaikkien asettaa ensimmäiseksi tavoitteeksi. Siitä alkaa hyppääminen ja hyppäämisen nautinto. Pal-

jon puhutut viisitoistasekuntiset ovat ratkaiseva kynnyksen, jossa homma alkaa todella maistua ja josta eteenpäin on helppo mennä. Siihen saakka on yritettävä, vaikka välillä tuntuisi vaikealtakin.

Myös oppilaiden kehittymistä tai paikallaan polkemista Valta on katellut kriittisin silmin.

Oppilaasta orpopiruksi

– Kun oppilas on alkeiskurssinsa suorittanut missä kerhossa hyvänsä, jää hän kuin orpopiru ihmettelemään, että mitäs sitten. Kokemusta ei vielä ole, ei maan tasalla vaadittavista "kuvioista" saati muusta. Rohkeuskaan ei vielä kaikkeen oikein riitä.

– Tästä vaiheesta eteenpäin tulisi oppilaita jotenkin aktivoida. Panna vauhtia seisovaan veteen. Risto pohtii.

– Sitten tilanne on jo ihan toinen, kun on lupakirja taskussa. Tällä hetkellä aktiivisia lupakirjahyppääjiä ja vielä arkailevia oppilashyppääjiä on kumpiakin jo niin paljon, että oppilaat kärsivät.

– Tässä vaiheessa ohjeeksi: Alkää ujustelko oppilaat, sekaan vaan, nimet listaan ja pakkaukset kuntoon. Hyppymestarin juttusille tai lupakirjaihmissen kimppuun, jos ongelmia ilmenee. Tämä sääntö päteköön kaikissa asioissa.

Valta on taito- ja tarkkuushyppyjen numero yksi Pohjoismaissa. Silti korostaa vapaan putoamisen avainasemaa varjoilussa yleensä.

– Tarkkuus ja taito ovat täällä SLK:ssakin jääneet taustalle vapaan pudotuksen, relatiiviin, kuviodien vallatessa alaa. Ihan oikein. Ne ovatkin kaksi aivan eri asiaa. Tosin varjo molemmissa on pakollinen lisä.

Paikanmäärityksen oltava täsmällistä

Oppilashyppääjien puolesta Risto puhuu myös, kun juttu koskettaa puista löytyviä varjoja ja kauaksi kentästä leijailevia alokkaita. Jotka aina eivät ole edes alokkaita. Mutta sitä enemmän asia painaa.

– Alkuaikoina ei sopinut hypätä ihan missä kohtaa hyvänsä ”Stigun” siiveltä, kun sinne ensin oli etuavo-ohjaamosta ryöminyt. Kun varjoja ei voinut ohjata juuri laisinkaan, niin uloshyppypaikka oli määrättävä tarkkaan. Justiinsa eikä melkein. Homma on menossa väljempään suuntaan, kun varjot kehittyvät. Se on yhtä kuin huonompaan suuntaan. Ketkäs siitä kärsivät ensimmäisinä? Tietenkin oppilashyppääjät, joilla ei ole varaa tulla puuhun tai katolle tai savupiippuun – tai muuhun yhtä vaaralliseen paikkaan.

Tässä vaiheessa rauhallinen Ristokin jo melkein hiihtyy.

– Paikan määrittäminen on nyt kyllä huolimattomaa. Silloisellakin kalustolla ilman ohjauskapuloita ilman ohjausaukkoja tein tarkkuudessa 0-0-tuloksia. Määritys oli tarkkaa työtä. Varjon varaan ei passannut paljoa laskea.

– Jos näytöksissä haluttiin oikein varman päälle tulla oikeaan paikkaan, niin määritys tehtiin kahdella ”striimerillä”. Ensin yksi alas nor-

maalisti tuulia mittailemaan ja toinen sitten oletetusta hyppypaikasta. Vot – siinä se!

Suuret luulot ovat vaaraksi

Lukekaapa suomalaisen varjoilun erään uranuurtajan sanat tässä lopuksi. Niitä ei ole tarkoitettu vinoiluksi eikä herjaksi eivätkä ne ole suuria luuloja.

– Alkää missään vaiheessa kuvitelko, olittepa kuinka pitkällä lajisanne tahansa, että omistatte tai vaan. Itsetyytyväisyyteen tai ylimielisyyteen ei ole koskaan eikä missään vaiheessa aihetta – kenelläkään.

– Laskuvarjoharrastus ja -urheilu on demokraattinen laji.

Risto Valta menehtyi sairauskoh-
taukseen pari kuukautta tämän
haastattelun jälkeen. Kiitokset työs-
täsi laskuvarjourheilun hyväksi.

Kiitos, Risto!

Kun runsaat kaksikymmentä vuotta sitten tulit kerhoomme tuoreena "punabarettina", olit täynnä nuoruuden intoa ja voimaa. Sinä paneuduit koko sielullasi hyppäämisen hurmaavaan maailmaan. Se hurmasi Sinut täysin samoin kuin monet meistä tuolloin mukana olleista. Ei kestänyt kauaa kun olit yksi "aktivisteista" ja mitä hyppyteknikkaan ja -taitoon tulee kasvoit varsin nopeasti toidoiltasi päätä pidemmäksi muita. Olit selvästi "Primus inter pares". Sellaisena pysyit vuosikaudet, sen osoittaa myös ansioluettelosi, joka ei löydä vertaistansa joukostamme. Olit voittanut lähes kaiken mitä tuolloin voitettavissa oli.

Noiden vajaan kymmenen vuoden aikana, jolloin ja oimme yhteiset ilomme ja surumme hyppäämisen ihanassa maailmassa, opimme tuntemaan Sinut, Risto, reiluna ja myönteisenä ihmisenä aina valmiina auttamaan kumppaniasi sekä myös ennakkoluulottomasti yrittämään kaikkea uutta hyppäämisen saralla. Uskoit yhteiseen asiaamme ja veit sitä kunnialla eteenpäin. Olimme ja olemme yhä kaikki ylpeitä Sinusta.

Kullakin meistä tulee luopumisen hetki, toisille – kuten sinulle – se tulee varhain, toisille myöhemmin. Kukaan ei voi siltä välttyä. Me kaikki hyppäämme kerran viimeisen hyppymme ja otamme ikuisen, pitkän "vapaan".

Risto, Sinuun soveltuu sanonta: "Ystävyys syntyy luonnostaan. Kun annat palan itsestäsi, hetken elämästäsi, annat samalla iloa, lohdutusta ja rauhaa."

Kaikkien hyppääjien puolesta, kiitos ystävydestäsi!

Jorma Mali

Risto Valta Kilpailuansiot

1965

(epävirallinen) SM: joukkuetarkkuus I

1966

(epävirallinen) SM: joukkutarkkuus I

1967

SM: joukkuetarkkuus I
yleismestaruus III
taitohyppy I

1968

SM: taitohyppy I
joukkuetarkkuus I
yleismestaruus I
henkilökohtainen
tarkkuus I

MM: kilpailijana (Graz, Itävalta)

1969

SM: yleismestaruus III
joukkuetarkkuus II
taitohyppy I

PM: taitohyppy I
yleismestaruus I

1970

SM: taitohyppy I
yleismestaruus III
joukkuetarkkuus III

MM: kilpailijana (Bled, Jugoslavia)

1971

SM: yleismestaruus I
taitohyppy I
joukkuetarkkuus I

PM: yleismestaruus II
taitohyppy II

"Vuoden laskuvarjourheilija"